

Kirja-arvio

Työkaluja hoivan poliittisen talouden feministiseen tarkasteluun

Heini Kinnunen, filosofian tohtori, tutkijatohtori, yhteiskuntatieteellinen tiedekunta, Turun yliopisto
Emma Lamberg, valtiotieteiden maisteri, projektitutkija, yhteiskuntatieteellinen tiedekunta, Turun yliopisto

Avainsanat: hoivakriisi, feministinen poliittinen talous, covid-19, sosiaalinen uusintaminen, eriarvoisuus

<https://doi.org/10.51810/pt.113814>

Emma Dowling: *The Care Crisis: What Caused It and How Can We End It?* Verso: Lontoo, 256 sivua. 2021.

Nancy Folbre: *The Rise and Decline of Patriarchal Systems: An Intersectional Political Economy.* Verso: Lontoo, 320 sivua. 2021.

Hoivan poliittisen talouden kysymyksiä on käsitelty viime vuosina ilahduttavan paljon niin akateemisesti kuin populaaristikin orientoituneissa teoksissa. Tässä arviossa analysoimme kahta uutuusteosta, jotka pureutuvat feministisen ja hoivan poliittisen talouden avainkysymyksiin ja tarjoavat siten työkaluja kroonistuneen sosiaalisen uusintamisen kriisin ymmärtämiseen. Sosiaalisella uusintamisella viitataan laajasti kaikkeen elämään ylläpitävään ja tuottavaan toimintaan, jota ilman mikään inhimillinen tai taloudellinen toiminta ei olisi mahdollista (Brenner ja Laslett 1991, 341; Elias ja Rai 2019, 203). Sosiaalisen uusintamisen kriisi ja siihen nivoutuva hoivakriisi viittaavat elämään ylläpitävän palkallisen ja palkattoman työn, esimerkiksi hoivan ja kasvatuksen, kriisiytymiseen ja ehtymiseen. Sosiaalisen uusintamisen kriisi on seurausta elämän ylläpidolle olennaisten yhteiskunnan alueiden pitkään jatkuneesta aliresursoinnista ja ylikuormituksesta. Suomessa sosiaalisen uusintamisen kriisi näkyy monilla yhteiskunnan alueilla lastensuojelusta ja terveydenhuollosta varhaiskasvatukseen sekä koulutukseen.

Arvioimamme teokset osallistuvat molemmat keskusteluun sosiaalisen uusintamisen taloudellisesta merkityksestä – eri tavoin mutta toisiaan täydentäen. Niistä ensimmäinen – taloustieteen professori Nancy Folbren teos *The Rise and Decline of Patriarchal Systems* (2021) – on otteeltaan teoreettisempi ja asettaa tavoitteekseen kehittää intersektionaalisen poliittisen talouden ideaa, jossa hoivalla ja sen arvostuksella on keskeinen rooli. Toinen arvioimamme teos on brittisosialogi Emma Dowlingin teos *The Care Crisis* (2021), joka on otteeltaan yleistajuinen ja tarkoitettu

kannanotoksi myös hoivakriisiä koskevaan poliittiseen keskusteluun. Käsittelemme ensin kumpaakin teosta erikseen ja lopuksi pohdimme, mitä työkaluja teokset yhdessä voivat antaa hoivan poliittisen talouden analyysiin ja esimerkiksi yhä jatkuvan koronakriisin ymmärtämiseen.

Hoivan arvo intersektionaalisessa poliittisessa taloudessa

Folbren *The Rise and Decline of Patriarchal Systems: An Intersectional Political Economy* on kunnianhimoinen teos, jonka tavoitteena on kehittää tasa-arvon ja hyvinvoinnin periaatteille rakentuvaa intersektionaalisen poliittisen talouden teoriaa. Feminististä teoriaa, sosiologiaa ja taloustiedettä yhdistelevässä teoksessaan Folbre etsii keinoja yhdistää ja ylittää vastakkainasettelua marxilaisesta ja liberalistisesta perinteestä ammentavien poliittisen talouden teorioiden välillä. Hänen tavoitteenaan on tuoda uuden poliittisen talouden teorian keskiöön feministinen valtarakenteiden kritiikki. Intersektionaalisen feminismin hengessä Folbre kiinnittää huomiota talouden eriarvoistaviin rakenteisiin, joilla on seurauksia eri ihmisryhmille niin yhteiskuntaluokan, rodun, sukupuolen kuin asuinmaan suhteen. Koronakriisin aikana julkaistu teos tarjoaa ajankohtaisen esityksen poliittisen talouden haasteista ja tulevaisuuden näkymistä. Teos on suunnattu etenkin talouden ja yhteiskunnan suhteista kiinnostuneille tieteentekijöille ja kansalaisille.

The Rise and Decline of Patriarchal Systems koostuu kahdesta osasta, joista ensimmäisessä käydään läpi keskeisiä teoreettisia käsitteitä ja toisessa sovelletaan niitä. Kussakin osassa on viisi lukua. Hoiva (*care*) on teoksen keskeinen tarkastelunäkökulma. Pitkänlinjan feministinen ekonomisti Folbre toimii sukupuolen ja hoivatyön ohjelman (Program on Gender and Care Work) johtajana Massachussetts Amherst -yliopiston poliittisen talouden tutkimusinstituutissa, ja hoivaan ja tasa-arvoon liittyvät kysymykset ovat olleet keskeinen osa myös hänen aiempaa tuotantoaan (ks. Folbre 2009, 2001). *The Rise and Decline of Patriarchal Systems* -teoksen yhdeksäs luku keskittyy nimenomaan hoivan tarkasteluun poliittisen talouden kysymyksenä. Arviossamme keskitymme kuitenkin yksittäisten lukujen läpikäymisen sijaan hoivaan liittyviin teosta läpileikkaaviin argumentteihin, joiden avulla Folbre paitsi tuo esiin yksilökeskeisen ja voittoa tavoittelevan talousjärjestelmän eriarvoistavia vaikutuksia myös piirtää näkymiä tasa-arvoisemmasta yhteiskunnasta ja taloudesta, jossa hoivan arvo tunnustetaan.

Yksi teoksen keskeisimmistä argumenteista on se, että hoiva on jätetty pitkälti näkymättömiin valtavirtatalousajattelussa, kuten uusklassisessa perinteessä, mutta myös marxilaisessa talousteoriassa. Samaan aikaan – paradoksaalista kyllä – talousjärjestelmät ovat riippuvaisia hoivatyöstä, josta suurimman vastuun ovat kantaneet naiset. Folbren mukaan uusklassisessa perinteessä luotetaan etuaan tavoittelevien yksilöiden toimijuuteen ja edellytyksiin kilpailla taloudellisista resursseista ja mahdollisuuksista mutta unohdetaan yksilöiden riippuvuus hoivasta. Marxilaisessa perinteessä, jossa keskitytään kapitalistisen tuotantojärjestelmän rakenteisiin, ei

puolestaan kiinnitetä riittävästi huomiota järjestelmää ylläpitäviin sukupuolittuneisiin normeihin ja instituutioihin. Kaiken kaikkiaan perinteisten talousteorioiden ongelmana on hoivan merkityksen mitätöiminen ja sivuuttaminen: teoriat unohtavat, että hoivan rooli sosiaalisen elämän ylläpitäjänä ja rakentajana on korvaamaton, eikä taloudellista toimintaa olisi ilman hoivaa.

Sekä palkattoman että palkallisen hoivan pitäminen itsestäänselvyytenä on aiheuttanut seurauksia niille, jotka kantavat hoivavastuut. Näitä negatiivisia seurauksia Folbre kuvaa käsitteellä *care penalty*, jonka suomennamme *hoivarangaistukseksi*. Käsite on keskeinen etenkin kirjan yhdeksännessä luvussa "Gender and Care Costs", jossa kuvataan, miten tietty osa ihmisistä kärsii taloudellisesti niistä rakenteellisista mekanismeista, jotka halpuuttavat hoivatyötä. Hoivarangaistuksen käsite auttaa hahmottamaan, miten naisten ja etenkin äitien vastuu kodin piirissä tapahtuvasta palkattomasta hoivasta näkyy heidän työnsä hinnassa ja elinaikanaan kerryttämässään tuloissa. Naiset, jotka tekevät miehiä enemmän kotitöitä ja kantavat suuremman vastuun jälkikasvun hoivasta, maksavat tästä ajallaan ja urakehityksellään. Toisaalta hoivarangaistukset koskevat myös uusintavan työn ammattilaisia, jotka työskentelevät esimerkiksi hoito-, sosiaali- ja opetusalan tehtävissä matalammalla palkalla kuin esimerkiksi miesvaltaisen teollisuusalan työntekijät.

Merkittävä vahvuus Folbren analyysissä on se, että hän huomioi intersektionaalisuuden feministisessä talousteorioiden kritiikissään. Hoivarangaistuksetkaan eivät koske kaikkia naisia samalla tavalla, vaan niiden vaikutukset jakautuvat epätasaisesti riippuen siitä, mihin yhteiskuntaluokkaan tai vähemmistöön nainen kuuluu ja missä päin maailmaa hän elää. Folbre korostaa, kuinka kapitalismin ja orjuuden yhteen kietoutuneet juuret – ja niiden rakenteellinen ja ideologinen perintö – asettavat yhä valkoiset ja ei-valkoiset ihmiset eriarvoisiin asemiin. Samalla jo kapitalismia edeltäneet patriarkaaliset normit ja rakenteet tukevat yhä miesten valta-asemaa suhteessa naisiin. Niin globaalissa pohjoisessa kuin etelässä hoivarangaistuksista kärsivät eniten matalasti koulutetut, pienituloiset ja vähemmistöihin kuuluvat naiset. Maissa, joissa julkisella vallalla tai markkinoilla ei ole juurikaan roolia hoivan järjestäjinä, naiset kantavat suuren taakan perheen palkattomista hoivavastuista. Toisaalta myös globaalissa pohjoisessa yksinhuoltajuus on taloudellinen riski monille naisille, sillä he jäävät avioliiton antaman taloudellisen turvan ulkopuolelle ja samalla kantavat yksin vastuun lasten hoivaamisesta.

Folbren analyysi kiinnittää huomiota sukupuolittuneisiin valtarakenteisiin rodullisuuden, luokan, kansallisuuden ja muiden erottelujen risteyksessä ja pyrkii rakentamaan uudenlaista tasa-arvolle pohjautuvaa intersektionaalista talousteoriaa. Intersektionaalisuuden lisäksi myös patriarkaatin käsitteellä on keskeinen rooli Folbren analyysissä, mikä on jopa hieman yllättävää ottaen huomioon käsitteen historian, joka on muita kuin sukupuoleen liittyviä eroja ja eriarvoisuuksia häivyttävä. Folbre kuitenkin pyrkii operoimaan patriarkaatin käsitteellä tuodakseen esiin sukupuolten välisten roolitusten ja epätasa-arvon historiallisia juuria mutta myös osoittaakseen, mitä patriarkaatin murentuminen aiheuttaa talouden totutuille järjestyksille, kuten hoivatyön halpuuttamiselle. Sukupuolten välinen tasa-arvo huojuttaa Folbren mukaan jo nyt yhteiskuntia, joissa naisille ideologisesti säilytettyä hoivavastuuta ei voidakaan enää hyödyntää niin sujuvasti kuin ennen.

Naisten taloudellisen itsenäisyyden kasvaessa he eivät ole enää riippuvaisia kodin sisäisistä patriarkaalisista järjestyksistä, mutta myöskään kodin ulkopuolinen talous ei voi enää olettaa, että se voisi hyödyntää halpuutettua hoivatyövoimaa samassa määrin kuin aiemmin. Nähdäksemme Folbren tarkoituksena on kehittää feminististä patriarkaalisia järjestyksiä koskevaa kritiikkiä intersektionaaliseen suuntaan. Folbren mukaan on kestävämpää, että muun muassa hoivakriisiä paikataan hyödyntämällä esimerkiksi maahanmuuttajanaisten haavoittuvaista asemaa halpuuttamalla heidän antamaansa työpanosta.

Mikä rooli hoivalla sitten on Folbren visioimassa intersektionaalisessa taloudessa? Vastaus ei ainakaan ole hoivasta vapaa yhteiskunta. Folbre argumentoi, että naiset tai ihmiset ylipäänsäkään eivät vapaudu vapauttamalla heidät hoivaamisesta – eikä talous edes teoriassa pysty vapautumaan siitä. Sen sijaan hoivaa on opittava arvostamaan. Samalla sekä hoivan kustannuksia että sen tuomaa hyvää on jaettava tasa-arvoisemmin. Hoivan itsestäänselvyytenä pitäminen johtaa Folbren mukaan hoivavajeeseen ja syvenevään yhteiskunnalliseen epätasa-arvoon. Laastariratkaisut eivät pitkällä tähtäimellä toimi hoivavajeen ja hoivan aliarvostuksen ongelmiin. Esimerkiksi miesten hoivavastuiden lisääminen perheiden sisällä auttaa kyllä edistämään tasa-arvoa muttei ratkaise uusintavan työn aliarvostukseen liittyvää hoivarangaistusten ongelmaa. Hoivavajetta ei myöskään voi paikata ajan mittaan halpuuttamalla hoivatehtäviä ja hyväksikäyttämällä haavoittuvassa asemassa olevia ihmisiä. Vaikuttavimmat ratkaisut löytyvät Folbren mukaan syvemmistä rakenteellisista muutoksista, jotka tukevat niin ekologisesti kuin sosiaalisesti kestäväää talousjärjestelmää.

Argumentaation otetta Folbren teoksessa voi kuvata painokkaaksi mutta konsensushakuiseksi. Vanhat keinot eivät Folbren mukaan riitä rakentamaan kestäväää pohjaa taloudelle, ja intersektionaalisen talouden käsite nostetaan kirjassa uudenlaisen talousjärjestelmän tunnuksiksi. Samalla teos ei pyri täysin irtautumaan perinteisistä talous- ja yhteiskuntateorioista vaan pyrkii säilyttämään niiden hyviä puolia ja rakentamaan siltoja teorioiden välille. Vastinparit, kuten toimija–rakenne, yksilön etu – yhteinen hyvä, kapitalismi–sosialismi sekä yksityinen–julkinen, ovat keskeinen osa Folbren argumentaatiota, ja hänen otettaan kuvastaa diplomaattinen luovuminen näiden dikotomioiden välillä. Yhtäältä teoksen kannatteleva vuoropuhelu liberalistisesta ja marxilaisesta perinteestä ammentavien talousteorioiden välillä vakuuttaa mutta toisaalta jättää paikoin hieman pintapuolisen ja kädenlämpöisen vaikutelman. Folbren esiin nostamat hoivaan liittyvät merkittävät feministien talousteorian oivallukset, kuten se, että talous on riippuvainen hoivasta ja ettei hoiva ole ilmaista ja ehtymätöntä, uhkaavat jäädä suurina teoreettisina linjoja hahmottamaan pyrkivän analyysin jalkoihin. Siksi jäimme kaipaamaan vielä hieman syvällisempää otetta juuri hoivan teoretisointiin poliittisen talouden kysymyksenä. Mitä patriarkaalisen vallan varaan rakennetuille talouskäsitteille tapahtuisi, jos *hoivan itseisarvo* nostettaisiin poliittisen talouden keskiöön? Saammeko kaikki hoivaa ja hoivata? Hoivaammeko taloutta varten vai järjestämmekö talouttamme keskinäistä hoivaa ja huolenpitoa varten?

Kokonaisuutena *The Rise and Decline of Patriarchal Systems* tarjoaa asiantuntevan ja monitieteisen puheenvuoron talouteen liittyvistä yhteiskunnallisista haasteista ja tulevaisuuden näkymistä. Teos on kriittinen tuodessaan esiin monia etenkin nykyisiin kapitalistisen talouden ilmiöihin liittyviä ongelmakohtia. Samalla teos herättää toivoa ja rohkaisee käyttämään mielikuvitusta rakennettaessa kestävä ja tasa-arvoista taloutta, jossa hoivan arvo tunnustetaan. Teos olisi hyötynyt selkeämmästä pääargumentista, jonka avulla teoksen punainen lanka olisi löytynyt paremmin. Tällöin se olisi ollut helpommin lähestyttävä myös asiaan vihkiytymättömälle lukijalle. Kirjaa voi suositella lämpimästi osaksi laajempaa hoivaan ja poliittiseen talouteen liittyvää lukemistoa, ja esimerkiksi seuraavaksi esittelemämme Dowlingin *The Care Crisis* -teoksen rinnalle.

Laastariratkaisuista hoivaavampaan tulevaisuuteen

Dowlingin teos *The Care Crisis: What Caused It and How Can We End It?* (2021) asettuu osaksi viimeaikaisen feministisen hoivan poliittisen talouden tutkimuksen jatkumoa, jossa on kriittisesti tarkasteltu finansialisoitunutta ja markkinaistunutta hoivaa etenkin vuosien 2007–2009 talouskriisin ja sitä seuranneen talouskuripoliitiikan kontekstissa. Dowlingin kirja sijoittuu brittikontekstiin mutta pohtii yhteyksiä myös laajempaan globaaliin poliittiseen talouteen. Teoksen johtoajatukseksi on, että nykyistä hoivakriisiä on pyritty ratkomaan finanssikapitalismin logiikkaa myötäilevin keinoin, jotka eivät kestävästi pysty ratkaisemaan hoivakriisiä vaan siirtävät sitä paikaltaan ja jopa syventävät kriisiä.

Dowlingin teoksen fokus ei ole uuden tutkimuksen esittelyssä vaan aiempien hoivan ja feministisen poliittisen talouden keskeisten keskustelujen kokoamisessa. Teos esittelee talouskurin, markkinaistumisen, yksityistämisen ja finansialisoitumisen yhteen limittyviä kehityskulkuja: se erittelee, miten markkinaehtoinen hoivapolitiikka on paitsi köyhdyttänyt hoiva-resursseja ja eriarvoistanut pääsyä hoivan piiriin myös siirtänyt hoivan kustannuksia yksilöiden, kotitalouksien ja yhteisöjen kannettavaksi. Kirjan keskeisenä tavoitteena onkin yleistajuistaa hoivakriisiin johtaneita kehityskulkuja ja osallistua poliittiseen keskusteluun tarjoamalla vaihtoehtoja nykyiselle hoivapolitiikalle. Tässä tavoitteenasettelussa kirja tuo mieleemme Vaiva-tutkijakollektiivin teoksen *Hoivan arvoiset* (Hoppania ym. 2016), joka tarkastelee ansiokkaasti ja yleistajuisesti hoivaa poliittisena ja taloudellisena kysymyksenä Suomen kontekstissa. *The Care Crisis* -teoksessa rakenteelliset valinnat tukevat yleistajuista otetta: lukujen politiikan kautta ja aiemman tutkimuskirjallisuuden analyysin välissä kuljetetaan yksittäisten ihmisten, perheiden ja yhteisöjen kokemuksia ja tarinoita. Tarinat pohjaavat haastatteluaineistoon, jonka Dowling keräsi teosta varten, ja niiden avulla konkretisoidaan, miltä hoivakriisi tuntuu ihmisten arjessa.

The Care Crisis -teoksessaan Dowling hahmottelee tulevaisuutta, jossa hoiva asetettaisiin talouden lähtökohdaksi sen sijaan, että taloudellisen voitontavoittelun logiikalla olisi määrävä asema

suhteessa hoivaan. Siten teos asettuu osaksi laajempaa keskustelua hoivan huomioivista talousmalleista; tällaisia puheenvuoroja ovat viime aikoina esittäneet myös lukuisat muut tahot, esimerkiksi niin ikään brittikontekstissa toimiva organisaatio Women's Budget Group (2020). Dowling lähestyy hoivan huomioivaa taloutta ja tulevaisuutta etenkin kritisoimalla nykyisiä hoivakriisin laastariratkaisuja (*care fix*) – väliaikaisia ja finanssikapitalismin logiikkaa myötäileviä ratkaisuja –, jotka jättävät hoivakriisiin johtaneet rakenteet sikseen eivätkä siksi onnistu puuttumaan hoivakriisin perimmäisiin syihin.

Kirja jakautuu rakenteellisesti kahtia. Johdantoa seuraavat ensimmäiset kolme lukua taustoittavat aihepiiriä avaamalla, mitä hoiva on, kuka hoivaa ja kuka hoivasta sekä sen kriisistä maksaa. Jälkimmäiset kolme lukua erittelevät sisällöllisesti hoivakriisin syvenemistä ja hoivakriisin laastariratkaisujen ilmenemismuotoja yhteiskunnan eri alueilla. Nämä luvut tarkastelevat laajasti palkattua hoivaa, palkatonta hoivaa sekä itsehoivaa. Tulevaisuuksien tarkastelu on jätetty kirjan päättävään, lyhyehköön loppulukuun.

Taustoittava osio alkaa keskeisen tutkimuskohteen, hoivan, määrittelyllä. Dowling esittää hoivan laajasti kaikeksi elämää ylläpitäväksi ja tukevaksi toiminnaksi, jota ilman yhteiskunnallista toimintaa ei voi olla olemassa. Hän määrittelee hoivan siis melko samaan tapaan kuin sosiaalinen uusintaminen on totuttu määrittelemään feministisen poliittisen talouden tutkimusperinteessä. Dowlingin valinta keskittyä hoivaan sosiaalisen uusintamisen sijaan kytkeytyy ennen kaikkea käsitteiden erilaiseen ontologiaan tai olemukseen (Dowling 2021, 38). Dowling toteaa, että sosiaalinen uusintaminen on funktionaalinen talousajattelun kategoria ja että "tuottavan" ja rahallistetun talouden hierarkkisesti alempiarvoisena vastinparina se on osa nykyisen kapitalistisen talousjärjestelmän logiikkaa. Hoiva taas on eettinen ja sosiaalinen suhde, jota talous ja politiikka kuitenkin rakenteistavat. (emt., 38.)

Kirjan toisessa luvussa katsotaan, ketkä ovat joutuneet hoivakriisin maksajiksi, ja argumentoidaan, kuinka leikkaukset hoivaan eivät vähennä hoivan tarvetta vaan siirtävät hoivavastuita ja hoivan kustannuksia esimerkiksi kotitalouksille, yhteisöille ja yksilöille. Kolmas luku keskittyy hoivan antajiin ja fokusoii esimerkiksi hoivan yksityistymiseen: toisaalta yksilöiden, perheiden ja vapaaehtoisten rooli hoivan antajina lisääntyy, toisaalta yksityisen pääoman merkitys korostuu, kun varakkailta ryhmillä on erilaiset mahdollisuudet ostaa itselleen hoivaa markkinoilta. Luku erittelee, miten etenkin ne, jotka tarvitsevat hoivaa ja joilla on huollettavia, ovat saaneet tuta hoivakriisin kustannukset. Tässä luvussa Dowling tuo yleistajuisesti esiin palkattoman hoivan taloudelle keskeistä merkitystä ja konkretisoi esimerkkien avulla tuottavan talouden riippuvuutta uusintavasta taloudesta.

Taustoituksen jälkeen Dowling siirtyy analysoimaan kriisiä ja sen ratkaisuja. Neljännessä luvussa Dowling kritisoii talouskuria laastariratkaisuna hoivakriisiin kuvaamalla, miten talouskuripolitiikka on kiihdyttänyt jo aiemmin käynnistynyttä hoivan köyhdyttämistä. Hän tuo konkreettisesti esille, miten julkisen talouden vyönkiristykset ovat heikentäneet hoito- ja hoiva-ammateissa toimivien eli naisten ja maahanmuuttajataustaisten tai etnisiin vähemmistöihin kuuluvien työoloja, samalla kun heidän

työtaakkansa on lisääntynyt. Samalla julkisen talouden leikkaukset ovat lisänneet etenkin naisten tekemää hoivatyötä myös kodeissa. Edellä esitellyn Folbren tavoin myös Dowlingilla intersektionaalinen fokus kulkee läpi teoksen: teos teroittaa, miten hoivakriisi syventää intersektionaalista eriarvoisuutta, kun hoivavastuut ja hoivan kustannukset kasautuvat etenkin heikommassa yhteiskunnallisessa asemassa olevien naisten harteille.

Sisällöllisistä luvuista koimme antoisimmaksi teoksen viidennen luvun, jossa tarkastelun fokus on hoivan finansialisoitumisen laastariratkaisuissa. Luku keskittyy etenkin tulosperusteisiin rahoitussopimuksiin (*social impact bond*, SIB). Kyseessä on finanssikapitalismin mukaista spekulatiivista logiikkaa noudatteleva rahoitusinstrumentti, joka asettuu laajempaan hyvän tekijäkapitalismin ja sosiaalisen yrittäjyyden kehukseen. Tulosperusteiset rahoitussopimukset houkuttelevat sijoittajia kiinnostumaan sosiaalisten ongelmien ratkaisusta. Rahoitussopimusten tarkoituksena on rahoittaa sosiaalisten ongelmien vähentämistä sijoittajien rahan avulla: jos rahoitetut interventiot saavuttavat tavoitteensa ennalta määritellyssä määräajassa, sijoittajat saavat sekä rahansa takaisin että preemion, jolloin sijoittajat voivat odottaa verrattain korkeaa tuottoa. Rahoitusinstrumentin avulla Isossa-Britanniassa on pyritty ehkäisemään tai vähentämään esimerkiksi vanhusten yksinäisyyttä, nuorten syrjäytymistä, rikosten uusimista ja lasten huostaanottoa.

Tulosperusteisten rahoitussopimusten lupaus pohjautuu siihen, että ne vähentävät hoivakriisistä julkiselle sektorille koituvia kustannuksia ja tuovat lisärahoitusta sosiaalisten ongelmien ratkaisuun. Myös Sitran (2021) verkkosivuilta löytyvässä tulevaisuusanastossa tätä lupaus kuvataan houkuttelevaksi: ”SIB-sopimuksessa julkinen sektori, yksityiset sijoittajat ja palveluntarjoajat yhdistävät voimansa myönteisen ja mitattavan yhteiskunnallisen tai ympäristöllisen muutoksen aikaansaamiseksi.” Dowlingin mukaan kustannussäästöjä kuitenkin syö se, että projekteja rahoittaneita sijoittajia palkitaan tuotoilla, jolloin todellisuudessa kyse on myös julkisen rahan siirtämisestä yksityisten sijoittajien taskuun. Luku pohtii oivaltavasti finansialisoitunutta laastariratkaisua, jossa taloudellinen eriarvoisuus ja sosiaalinen huono-osaisuus asetetaan voitontavoittelun kohteeksi, ja sitä, miten tämä prosessi entisestään kiihdyttää vaurauden epätasaista jakautumista, kun voitot satavat sijoittajien laariin. Luku argumentoi sosiaalisten ongelmien kvantifiointia ja finansialisoimista vastaan avaamalla myös, miten tulosperusteiset rahoitussopimukset ohjaavat keskittymään sellaisten ongelmien ratkaisuun, joissa tulokset ovat mitattavissa ja auttaminen koetaan riittävän helpoksi.

Viimeinen sisällöllinen luku käsittelee itsehoivaa ja nykyistä hyvinvoinnin kulttuuria, jossa kynnelle kykeneviä yksilöitä kannustetaan optimoimaan itseään kulutuksen ja oikeanlaisten terveysvalintojen keinoin. Luku sinänsä perustellusti laajentaa hoivan tarkastelua kaupalliseen itsehoitobuumiin ja wellness-kulttuuriin. Samalla koimme sen sisällöllisesti kirjan heikoimmaksi: luku asettuu osaksi laajaa biopolitiikkaa pohtivaa perinnettä tuomatta siihen juurikaan uutta. Luvussa esitetään jo tutuksi tullut argumentti, jonka mukaan terveyttä ihannoiva markkinaliberaali kulttuuri kehottaa ihmisiä joustaviksi ja yrittäjämäisiksi kansalaisiksi, jotka ottavat itse vastuun omasta hyvinvoinnistaan, mikä puolestaan piilottaa näkyvistä yhteiskunnallisten ongelmien rakenteellisen

perustan. Esimerkit jäävät niin ikään melko pinnallisiksi. Luvussa esimerkiksi kritisoidaan nykykulttuurin ortorektisia eli sairaalloisen terveelliseen käytökseen kehottavia tendenssejä, mutta toisaalta laaja terapeutista kulttuuria käsittelevä kirjallisuus sivuutetaan täysin.

Vaihtoehtoja tilapäisille hätäratkaisuille hahmotellaan pääosin teoksen loppuluvussa, jossa peräänkuulutetaan muutosta hoivan rakenteellisiin ehtoihin pinnallisten laastariratkaisujen sijaan. Konkreettisina ehdotuksina Dowling mainitsee esimerkiksi investoinnit hoivaan ja sosiaaliseen infrastruktuuriin, hoivan arvostuksen nostamisen, laajemman pääsyn hoivaan, paremmat työolot hoitoalalla toimiville ja palkattoman hoivan edellytyksien parantamisen palkkatyöhön käytettävää aikaa vähentämällä. Viimeiseksi teos esittää, että elämälle ja yhteiskunnille perustavanlaatuinen hoiva tulisi asettaa poliittisen tavoitteenasettelun keskiöön eikä sitä tulisi alistaa kapitalistiselle voitontavoittelulle. Vaikka ehdotukset ovat tärkeitä, ne jäävät pintaraapaisun tasolle. Siten lopetus sai meidät lukijoina pohtimaan, ettei teos aivan yllä lunastamaan lupaustaan muutoksen mahdollisuuksien ja vaihtoehtojen tarjoamisesta, vaikka se tuokin toisenlaisen tulevaisuuden tarpeen selkeästi esiin laastariratkaisuja kriittisesti pohtiessaan.

Hoivan poliittisen talouden kysymyksistä kiinnostuneelle kirjan tuorein käsitteellinen anti tuleekin hoivakriisin laastariratkaisujen erittelystä. Samalla teoksen uudet avaukset jäävät hieman niukoiksi, eikä teos kenties tarjoa paljonkaan uusia oivalluksia feministisen poliittisen talouden kysymyksiin jo perehtyneelle. Siitä huolimatta teos on sujuvuutensa vuoksi miellyttävää luettavaa myös aihepiiriin jo tuntevalle lukijalle. Kirjan keskeisin anti on feministisen ja hoivan poliittisen talouden nykykeskustelujen yleistajuistamisessa. Parhaiten teos toimineekin aihepiiriin vihkiytymättömälle lukijalle johdatukseksi hoivakriisin analyysiin, ja nähdäksemme teos onnistuu tässä tehtävässä mainiosti. Vaikka brittikontekstissa kirjoitetun teoksen havainnot eivät sinänsä ole suoraan sovellettavissa Suomeen, kirjan kirjoittamat pohdinnat hoivasta politiikan ja talouden ydinkysymyksenä ovat ajankohtaisia myös täällä.

Työkaluja koronakriisin ymmärtämiseen

Viime aikoina hoivan ehtyminen ja sosiaalisen uusintamisen kriisi ovat tulleet uudella tavalla yhteiskunnallisen keskustelun keskiöön, kun koronakriisi on pysäyttävällä tavalla korostanut entisestään hoivan taloudelle – ja elämälle – keskeistä merkitystä. Molemmat arvioimamme teokset on pääosin kirjoitettu ennen koronakriisiä, mutta niiden viimeistelyvaiheen aikana puhjennutta kriisiä on tuotu mukaan ajankohtaistamaan teoksissa esiteltyjä näkökulmia. Samalla kun teokset tarjoavat työkaluja ajankohtaisen koronakriisin ja siihen liittyvän hoivan eriarvoisuuden syventymisen ymmärtämiseen, ne osoittavat selvästi ja kirkkaasti pidempään jatkuneet poliittiset ja taloudelliset kehityskulut hoivan kriisiytymisen taustalla. Teokset osoittavat, että koronakriisi on vain kulminaatiopiste pitkään jatkuneessa hoivan kriisiytymisessä ja kriisiyttämisessä – eikä hoivakriisi

siksi itsestään väisty myöskään pandemian päätyttyä. Teokset toimivatkin hyvin ajankohtaisena lukupakettina niille, jotka haluavat pohtia koronapandemiaa seuraavaa jälleenrakennusta hoivan ja tasa-arvon huomioivan talousajattelun näkökulmasta. Yhdessä ne auttavat tunnistamaan hoivarangaistusten eriarvoista jakautumista, kannustavat katsomaan laastariratkaisujen yli sekä viitoittavat tietä kohti sosiaalisesti ja ekologisesti kestävämpää yhteiskuntaa.

Lähteet

Brenner, Johanna ja Leslet, Barbara. 1991. Gender, social reproduction, and women's self-organization: Considering the U.S. welfare state. *Gender & Society*, 5:3, 311–333.

Elias, Juanita ja Rai, Shirin M. 2019. Feminist everyday political economy: Space, time, and violence. *Review of International Studies*, 45:2, 201–220. <https://doi.org/10.1017/S0260210518000323>

Emma Dowling. 2021. *The care crisis: What caused it and how can we end it?* Lontoo: Verso.

Folbre, Nancy. 2001. *The invisible heart: Economics and family values*. New York: The New Press.

Folbre, Nancy. 2009. *Greed, lust & gender: A history of economic ideas*. Oxford: Oxford University Press.

Hoppania, Hanna-Kaisa, Karsio, Olli, Näre, Lena, Olakivi, Antero, Sointu, Liina, Vaittinen, Tiina ja Zechner, Minna. 2016. *Hoivan arvoiset: vaiva yhteiskunnan ytimessä*. Helsinki: Gaudeamus.

Sitra. 2021. Tulevaisuussanasto: SIB. <https://www.sitra.fi/tulevaisuussanasto/sib/> [Luettu 14.12.2021]

Women's Budget Group. 2020. *Creating a Caring Economy: A Call to Action. WBG Commission on a Gender Equal Economy*. <https://wbg.org.uk/wp-content/uploads/2020/10/WBG-Report-v10.pdf> [Luettu 14.12.2021]